

UMFT

Universitatea de
Medicină și Farmacie
„Victor Babeș”
din Timișoara

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE BIOETICII

Asis. Univ. Drd. Emanuela Stan

LP 2 Bioetică

PRINCIPIILE BIOETICII

- ✗ „să ajute și să nu faci rău” Hippocrate (sec. al IV-lea BC)
- ✗ 1979 - Beauchamp și Childress - popularizarea utilizării principialismului în eforturile de a rezolva problemele etice în clinica medicală
- ✗ **Raportul Belmont** - „*Principles of biomedical ethics*, Beauchamps and Childress – 4 principii:
 1. **Autonomia** sau respectul demnității persoanei - respectarea capacității de a lua decizii a persoanelor
 2. **Binefacerea** - să faci bine - „*salus aegroti suprema lex*” – („sănătatea persoanelor ar trebui să fie legea supremă”)
 3. **Non maleficiența** cu semnificația de a nu face rău, obligație precizată în numeroase coduri sau jurăminte medicale inclusiv în Corpus Hipocraticus.
 4. **Dreptatea și justiția socială** – riscurile și beneficiile sunt distribuite în mod echitabil

PRINCIPIUL AUTONOMIEI

- ✗ luarea deciziilor în vederea participării la îngrijiri medicale sau cercetare
- ✗ *Persoane autonome*
 - *capacitate de a înțelege situația în care se află*
 - *capacitatea de a lua decizii în mod voluntar, în cunoștință de cauză, fără influențe și control*

Autonomia – principiul de bază a consimțământului informat

RESPECTUL AUTONOMIEI

- ✗ îndrumarea pacienților în a face alegeri
- ✗ înțelegerea situațiilor în mod adecvat
- ✗ permite pacienților de a lua propriile decizii
- ✗ promovarea comportamentului autonom – respectarea dreptului persoanei la auto-determinare

Exemplu: Pacient cu diagnosticul de colecistită acută litiazică are indicație de intervenție chirurgicală versus tratament medical.

- ✗ prezentarea opțiunilor de tratament
- ✗ explicarea riscurilor
- ✗ asigurarea că pacientul înțelege riscurile
- ✗ pacientul este de acord cu toate procedurile înainte de a suporta operația

F, 28 ani se prezintă în urgență cu HDS, pacienta este însoțită de fiica ei de 6 ani. Diagnostic: Ulcer duodenal hemoragic, anemie severă. Indicație: transfuzie de sânge. Pacienta refuză– nu vrea transfuzie de sânge pentru că religia interzice astfel de practici.

- ✗ Medicul îi explică riscurile majore (deces) dacă nu este tratată, dar pacienta refuză în continuare.

Cum procedăm?

- ✗ Tratăm pacienta, deoarece are un copil care are nevoie de îngrijire și deoarece dorim binele pacientei, respectiv să îi salvăm viața?
- ✗ B. Respectăm dorințele pacientei?

PRINCIPIUL BINEFACERII

- ✗ Principiul binefacerii – fundamentul îngrijirilor de sănătate
- ✗ acțiunile medicului care se fac în beneficiul pacienților
- ✗ Sănătatea = o stare de bine din punct de vedere fizic, psihic și mintal și nu doar absența bolii. (*OMS 1945*)
- ✗ Obiectivul principal: a ajuta – promovarea bunăstării pacienților de către medici care posedă competențe și cunoștințe adecvate; medicul are obligația morală pentru bunăstarea individului
- ✗ Scopul:
 - beneficiu individual – pacient
 - beneficiu colectiv – ca întreg pentru binele societății

BINEFACEREA ÎN APLICAȚIILE CLINICE

Binefacerea – obligația profesională, datorită de a:

- ❖ genera un beneficiu pacientului
- ❖ lua măsuri pozitive pentru a preveni și pentru a elimina un rău pacientului
- ❖ evalua și echilibra beneficiile posibile împotriva riscurilor posibile
- ❖ salva persoanele aflate în pericol

Exemplu: Vaccinarea

Beneficiu:

- ✗ asigurarea unei stări de sănătate pacientului
- ✗ prevenirea bolilor la nivel colectiv (populația în general)

AUTONOMIE VERSUS BINEFACERE

- ✗ **Conflict etic:** între decizia autonomă a pacientului și serviciile de îngrijire benefice ale medicului - fiecare dintre principiile etice, autonomia și binefacerea, duce la acțiuni diferite

Exemplu: Pacient cu pneumonie care poate refuza antibioticele

- Soluția: respectarea autonomiei pacientului dacă acesta îndeplinește criteriile pentru a face o alegere autonomă (pacientul înțelege decizia)

Echipa medicală trebuie să respecte alegerea făcută de pacient, chiar dacă nu este întru totul de acord cu ea; poate interveni în cazul în care există suspiciuni referitor la natura informației de care a dispus pacientul, la capacitatea acestuia de a o înțelege, la luarea deciziei în mod forțat.

AUTONOMIE VERSUS BINEFACERE ÎN CAZURILE DE URGENTĂ

- ✗ - medicina de urgență – principiul binefacerii are prioritate față de principiul respectării autonomiei pacientului –
- ✗ *Privilegiu terapeutic* – dreptul medicului de a lua unele decizii fără consimțământ, spre exemplu, în caz de urgențe majore pentru salvarea vieții sau spitalizarea forțată a pacientului psihic pentru prevenirea suicidului
- ✗ Argumentare: – decizia autonomă compromisă, pacientul nu poate acționa în propriul interes;
 - spirit binevoitor – medicul acționează fără consultarea pacientului, dar în interesul acestuia

Exemplu: pacient aflat în incapacitate de a-și exercita autonomia, medicul urgencează intervenția benefică (oprirea hemoragiei, sutura leziunilor)

PRIMUM NON NOCERE – PRINCIPIUL NON MALEFICIENTEI

- ✗ A nu crea în mod intenționat un prejudiciu – angajamentul profesioniștilor pentru protejarea pacienților
- ✗ Personalul medical NU trebuie să facă ceva ce ar dăuna intenționat pacienților, NU trebuie să ofere tratamente ineficiente fără niciun beneficiu

Exemple:

- oprirea administrării unui medicament care este dovedit a fi dăunătoare
- refuzul de a furniza un tratament a cărui eficiență nu este pe deplin dovedită

Principiul de proporționalitate, principiului efectului dublu, care presupune obligația medicului de a cântări riscul de vătămare și beneficiul așteptat în urma intervenției și luarea deciziei de aplicare doar în cazul când șansele de efect benefic sunt mai mari decât riscul efectului nociv

- ❖ Persoană în vârstă care a primit analgezice (un act de binefacere) dar cu riscul unor complicații – administrarea de morfină unui pacient cu insuficiență respiratorie

PRINCIPIUL DREPTĂȚII

„ A da fiecăruia ce se cuvine.”

Aristotel

- ✗ Cere personalului medical să trateze fiecare persoană în mod egal, independent de rasă, sex, stare civilă, stare socială, stare economică, convingere religioasă, etc.

Cum?

- Distribuirea resurselor pentru egalizarea rezultatelor de sănătate
- Asigurarea de șanse egale de a fi sănătos pentru toate grupurile de populație, inclusiv a grupurilor sociale defavorizate
- Acces egal la serviciile de sănătate
- Dreptul de a beneficia de îngrijirea sănătății în funcție de nevoie
- Aceeași calitate a îngrijirilor de sănătate

- ✗ Mike și Joanne sunt părinții unor gemeni, James și Samuel, în vârstă de 8 ani. James suferă de glomerulonefrită acută și insuficiență renală acută. Condiția actuală a lui James necesită dializă de urgență. Părinții iau decizia să nu înceapă dializa și aleg să își pună speranța în Dumnezeu, așa cum au fost sfătuiți de pastorul lor. După câteva zile, starea de sănătate a lui James se agravează, iar aceștia revin la spital, însă din păcate singura opțiune de tratament este transplantul renal.

Aplicarea principiilor bioeticii:

- ✗ P. binefacerii: deciziile medicale sunt luate în interesul pacientului
- ✗ P. non maleficienței: medicii trebuie să se abțină să întreprindă acțiuni care să facă rău
- ✗ P. autonomiei – dreptul pacientului de a alege, dilema între binefacere și dreptul la autonomie datorită convingerilor religioase.
- ✗ P. dreptății – dreptul de a beneficia de îngrijirea sănătății

CAZUL LANTZ VS. COLEMAN

William Bill Coleman a fost un englez condamnat la 8 ani de închisoare pentru viol. A fost condamnat definitiv în 2007. În timpul detenției, acesta protestaza împotriva sistemului, care l-ar fi condamnat pe nedrept. Protestul îl manifestă prin refuzul de a consuma hrană solidă. Între timp, Theresa C. Lantz, reprezentant al unui departament guvernamental ce se ocupa cu supravegherea condițiilor deținuților, a obținut un ordin judecătoresc prin care deținutul să fie hrănit forțat, primind îngrijiri medicale împotriva voinței sale.

- ✗ Primul lucru care trebuie luat în considerare înainte de a efectua orice intervenție este autonomia pacientului. Bolnavul trebuie să își dea consimțământul asupra tuturor manevrelor/tratamentelor la care este supus. Principiul _____?
- ✗ Orice act medical se desfășoară cu respectarea strictă a demnității umane.
- ✗ Calitatea actului medical trebuie să respecte un principiu al echității și egalității între oameni. —————>
Principiul _____?
- ✗ Toate deciziile medicului trebuie să fie în concordant cu interesul și binele pacientului
————>principiul _____?

Cazul lui Bill Coleman a trezit interesul multor bioeticieni care i-au susținut cauza, argumentand că dreptul de a protesta sub orice formă, inclusiv prin refuzul hranei, este un drept fundamental al omului care trebuie respectat, indiferent de statutul acestuia.(deținut-în cazul de față).

B, 30 ani vine în urgență cu sângerare gastro-intestinală. Endoscopie: ulcer duodenal. Se internează. Sângerează pe timpul nopții, acceptă transfuzia și semnează consimțământul informat pentru transfuzie. Se dispune montarea unui cateter periferic mai mare pentru a acoperi nevoile unei resângerări și i se cere unui rezident să o facă, acesta eșuează după mai multe încercări. Rezidentul sugerează montarea unui cateter central, obține acordul medicului coordonator, revine la pacient, îi prezintă riscurile și beneficiile spre a obține CI. Pacientul semnează că refuză. Peste noapte sângerează din nou, devine hipotensiv, își pierde cunoștința. I se montează în urgență un cateter femural, ulterior intră în SCR și decedează.

✘ Medicii au respectat principiile practicii medicale și ale bioeticii?

- Beneficiența: toate analizele și intervențiile medicale au fost făcute cu dorința de a face bine, în beneficiul pacientului
- Non-maleficiența: când s-a constatat că se poate produce rău pacientului au suspendat puncția
- Autonomie – CI a fost semnat
- Justiție – toți pacienții primesc acest tratament standardizat

ÎNTREBĂRI:

1. Se ia decizia de a trata un sugar prematur cu oxigenare externă (ECMO) ca un ultim efort. Părinții înțeleg că hemoragia cerebrală este un risc real al ECMO. Aceasta este singura speranță de a supraviețui a copilului, iar 50% dintre copii supraviețuiesc hemoragiei cerebrale cu un efect negativ redus. Principiul etic major în acest caz este _____.
 - ✓ Autonomie - părinții au dreptul să ia decizia
 - ✓ Maleficiență - se știe că tratamentul cauzează rău
 - ✓ Beneficiență - acțiunea este menită să fie benefică
 - ✓ Justiție - tratamentul este disponibil tuturor copiilor prematuri

ÎNTREBĂRI:

2. O femeie este diagnosticată cu cancer uterin, iar în același timp se constată că este însărcinată în trei luni. Tratamentul recomandat este avortul și histerectomia, urmată de chimioterapie. Dacă tratamentul nu începe decât după naștere, are mai puțin de 5% șanse de supraviețuire. Pacienta se opune avortului și refuză să ia în considerare această opțiune, chiar dacă știe că are puține șanse de supraviețuire. Principiul etic în joc aici este

_____.

- ✓ Maleficientă - ea își provoacă în mod intenționat rău
- ✓ Autonomie - are dreptul la autodeterminare
- ✓ Non-maleficientă - are intenția de a-i provoca rău copilului sau propriei persoane
- ✓ Justiție - ea ar aplica acest principiu oricărei sarcini

Un bărbat este internat pentru tratamentul neutropeniei și febrei cauzate de anemia aplastică. Anemia sa este severă, iar îngrijirea medicală necesită transfuzie cu sânge. El suferă de un delir profund cauzat de febră și și-a pierdut capacitatea de a înțelege situația în care se află. Fratele său este reprezentantul său. Pacientul este Martor al lui Iehova și se opune ferm transfuziei de sânge chiar dacă moare. Pacientul v-a spus clar atât dvs., cât și fratelui, acest lucru în trecut. Fratele pacientului crede că această practică împotriva transfuziei este barbară și stupidă. Ce ar trebui să facă fratele pacientului?

- ✓ Organizează o întâlnire a Martorilor lui Iehova pentru a discuta situația
- ✓ Roagă părinții să ia decizia
- ✓ Roagă medicul să ia decizia
- ✓ El nu ar trebui să dea consimțământul pentru transfuzie
- ✓ El ar trebui să dea consimțământul pentru transfuzie

Scopul reprezentantului legal (unei procuri de sănătate) este să îndeplinească dorințele pacientului în cazul în care pacientul devine incapabil să ia o decizie pentru el însuși. Problema cheie aici este „dorința pacientului”.

Aveți un pacient HIV pozitiv care are nevoie de drenarea unui abces dentar. Există un dentist în cabinetul dvs., însă dentistul și personalul său se sperie de pacientul seropozitiv și nu vor să-l vadă. Care este răspunsul dvs.?

- acest lucru este ilegal, dentistul este responsabil și poate fi trimis în judecată
 - îl obligați pe dentist să vadă pacientul
 - Îi prescrieți numai antibiotice orale
 - trimiteți pacientul la alt dentist
-
- ✗ Nu este etic pentru un medic să refuze să vadă un anumit grup de pacienți bazat doar pe o anumită boală, cu excepția cazului în care li se cere să gestioneze o boală care depășește aria lor de expertiză. Deși refuzul de a vedea un pacient seropozitiv nu este etic, nu este ilegal.